

Nogle Landbrugsforhold paa Øen Jersey.

Foredrag i det kgl. Landhusholdningsselskab den 31. Marts 1897

af

Godsejer **J. Larsen,**

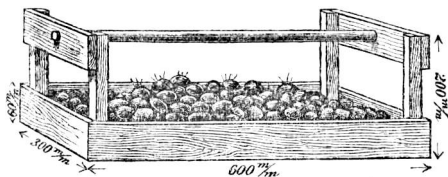
Gaardbogaard.

Jersey, den største af de engelske Kanaløer, ligger c. 5 danske Mil fra den nærmeste franske Kyst, er c. 2 danske Mil lang og 1 Mil bred. Dens Areal regnes til c. 21,000 danske Td. Ld., heraf ere c. 15,000 Td. Ld. under Kultur. Øen er inddelt i 12 Sogne og har c. 60,000 Indbyggere, hvoraf over Halvdelen bor i Byen St. Helier, en By paa Sydsiden af Øen med en stor og god Havn. Paa samme Side af Øen ligger Smaabyerne Gorey og St. Aubin, begge med mindre Havne, som dog ere uden Betydning. Sproget er paa Landet fransk, i Byerne engelsk. Fra Nordsiden falder Kysten fra en Højde af 250—400 Fod brat ned mod Havet og Landet skraaner jevnt fra Nord mod Sydkysten, som er temmelig flad; langs denne er anlagt en Jernbane i Øens hele Længde. Øen gennemskæres fra Nord til Syd af flere frugtbare Dalstrøg. Jordbunden bestaar af et mere eller mindre sandblandet Ler, overalt med Klippeundergrund; paa de fleste Steder findes mellem Lerlaget og Klippen et grovere Gruslag, der virker som en naturlig Draining. Den østlige Del af Øen reg-

nes for at have den bedste Jord; paa Vestsiden findes Klitter bevoxede med Klittag, fuldstændig som paa Jyllands Vestkyst og langs Stranden findes store, flade Sandstrækninger. Landejendommene ere smaa, fra 15—20 Td. L.; kun ganske enkelte ere større, paa indtil 40 Td. L.; alle Markerne ere indhegnede med Jorddiger bevoxede med Brombær blandet med Tornblad; disse Diger afgive udmærket Hegn og Læ. Ved Gaardene findes som Regel temmelig store, gamle Frugthaver, der tillige benyttes til Afgræsning. Nogen regelmæssig Rotation anvendes nu ikke mere paa Øen, idet alt sættes ind paa Avlen af tidlige Kartofler til London, hvorom udførligere senere. En ældre Rotation var: 1ste og 2det Aar Turnips, Kartofler og andre Rodfrugter, 3die Aar Hvede, isaaet Kløver, 4de og 5te Aar Græs til Slet og Afgræsning. Paa en Gaard af c. 15 danske Tdr. L.'s Størrelse vil nu c. 8 Tdr. L. blive benyttede til Rodfrugter, 2 Tdr. L. til Hvede og 5 Tdr. L. til Græs. Paa en saadan Gaard er Besætningen i Almindelighed: 2 Heste, 6 Køer, 6 Ungkvæg og 6—8 Svin.

Hveden saas almindelig inden Midten af Januar, Kartofler og Pastinakker plantes og saas i Februar og Marts, Runkelroer i April, Gulerødder i Maj og Turnips i Juli. Høhøsten falder midt i Juni, Hveden høstes i August og 2den Slæt Hø i Oktober. Roerne tages op i November og December. I disse Maaneder plantes den store Kokaal, som paa Jersey naar en Højde af indtil 8 Fod og afgiver et godt Foder for Svin og Kvæg; desuden anvendes Stammen til at fabrikere Spadserestokke af, der sælges som Souvenirs. Naar Prisen paa Jord er saa høj, som den er, nemlig 5 à 7000 Kr. pr. Td. L. og Forpagtningsafgiften 2 à 300 Kr. pr. Td. L., da skyldes dette udelukkende den meget lønnende Avl af tidlige Kartofler til London; denne Avl er Jerseys Specialitet og skal derfor nærmere omtales, da det mulig kan have eller faa Betydning for Landbruget paa Sjælland og Øerne.

Læggekartoflerne komme som Regel fra England og forhandles fra Forretninger i St. Helier; de betales med Kr. 4,50—7,00 pr. 100 Pund. I særlig dertil konstruerede praktiske smaa Trækasser (der koste 22 Øre pr. Stk.) lægges Kartofflerne i et Lag uden Jord og hensættes i Oktober Maaned til Spiring paa et lyst og tørt Sted, de ville da i Løbet af kort Tid spire; det bruges ogsaa

Spirekasse for Kartoffler.

undertiden at sætte dem til Spiring i September, men man maa da svække Spiringsenergien ved at borttage Spirerne indtil i Oktober, paa hvilken Tid man passer at hver Kartoffel har 2 à 3 Spirer af c. 1 Tommes Længde med 2 à 3 Blade. Saaledes henstaa de da Vinteren over, men maa omhyggelig vogtes for Frost; de opbevares som oftest i Værelser i Vaaningshuset, hvor Kasserne stables oven paa hinanden langs Væggene fra Gulv til Loft, saa at Luft og Lys har rigelig Adgang. I Februar og Marts Maaned, naar Faren for Nattefrost er forbi, udplantes Kartofflerne omhyggelig i den dertil tilberedte Jord i en indbyrdes Afstand af 8—9" og 16—18" Afstand mellem Raderne. De dækkes med 2 à 3" Jord enten med Haand eller Plov; derefter behandles de som hos os med Haandhakke og Hyppeplov. Allerede i Maj Maaned ville de ved Kysten i den lettere Jord have en Størrelse som Valnødder eller derover og ere tjenlige til Salg. I den sværere Jord ere de først tjenlige i Juni og Juli. Optagningen sker paa Akkord af franske Arbejdere fra Normandiet og Bre-

tagne, som hvert Aar i Optagningstiden komme til Jersey i et Antal af 5—6000, Mænd og Kvinder. For Optagningen betales 57 Kr. pr. Td. L., for Pakning i Tønder 28 Kr. pr. Td. L. Tønderne ere amerikanske Meltønder, der rumme c. 160 $\mathbb{E}$ (de koste 91 Øre pr. Stk. og veje c. 20 Pd.). Paa de Arealer, der høstes i Maj Maaned, avles c. 10,000 $\mathbb{E}$ pr. Td. L., senere stige Afgrøderne til 250—350 Centner pr. Td. L., ja, der haves endogsaa Exempler paa indtil 500 Centner pr. Td. L.. 20—30 engelske Grossister, som have store Pakhuse paa Jersey, komme i Optagningstiden derover for at opkøbe Kartofflerne og betale disse med 14 à 18 Kr. pr. Centner i Maj Maaned; senere falder Prisen jævnt i Løbet af Juni og Juli Maaneder ned til 2 à 4 Kr. pr. Centner. Saa længe Optagningen varer, drejer alt paa Øen sig kun om Kartoffler, og at det ikke er smaa Summer, det gælder, ses af den aarlige Beretning, som det kgl. Jersey Ager- og Havebrugsselskab udgiver. Udførselen andrager nemlig fra $6\frac{1}{2}$ —9 Millioner Kr. aarlig; enkelte Uger i Juni udføres over 100,000 Tdr. Ifølge Beretningen er Prisen ogsaa først i Maj Maaned noget højere end ovenfor opgivet; i 1895 var den den 1ste Uge i Maj 40—42 Øre pr. Pund. Udførselen beløber sig for hele Øens samlede Areal til 400 Kr. pr. Td. Land, og naar man regner, at c. en Trediedel af det dyrkede Areal benyttes til Kartoffler, til c. 1600 Kr. pr. Td. Land, som dyrkes med Kartoffler. Fragten fra Jersey til England er 27 Kr. pr. Tons. Den Kartoffelsort, som stadig paa Jersey hævder sit Ry som den tidligste og sikreste, er *Royal Jersey Fluke*. Angaaende Jordens Behandling til Kartoffler er intet særlig at bemærke, derimod nok om Gødningen. Paa Jersey gjøres der en meget udstrakt Brug af Tang saavel til Kartoffler som til Græsmarker; paa Grund af den store Forskel paa Ebbe og Flod (indtil 41 engelske Fod), er der nem Adgang til at faa den; et Læs paa c. 1 Kubikfavn har

dog en Værdi af 18 Kr. Af Kunstgødning anvendes til Kartoffler 15 à 1800 Pd. pr. Td. L., og der menes, at dette fordobler Udbyttet. Recepten paa den mest anerkjendte Kartoffelgødning er følgende:

200 Pd. svovlsur Ammoniak,
 300 Pd. 18 pCt. Superfosfat,
 100 Pd. Gibs,
 til mager Jord tilføjes yderligere 50 Pd. Blodgødning.

Alt dette blandes godt og henligger derpaa mindst 3 Maaneder godt tildækket, saa at Luften har saa lidt Adgang som muligt. Derefter sigtes den, og Klumperne knuses; den udkjøres og nedbringes til 3 à 4 Tommers Dybde. Denne Gødning vil koste Kr. 4,50 pr. 100 Pund. Efter at Kartofflerne ere optagne saas Runkelroer, Turnips, sjældnere atter Kartoffler, Byg, Græs og Kløver. Som Regel høstes der gode Afgrøder af Runkelroer og Turnips efter Kartoffler, hvorimod de andre ovenfor nævnte Afgrøder ofte mislykkes.

Paa Jersey høstes langtfra tilstrækkeligt Straafoder til Besætningernes Vinterfoder og der indføres derfor store Partier Hø og Halm, hovedsagelig fra Frankrig.

En anden Specialitet har Jersey i sit Kvæg, som Verden over er bekjendt for sin fede Mælk. Det er smaa, fine, ensartede Dyr af en Legemsvægt paa 6—800 Pd. for Køer og 8—1200 Pd. for Tyre. Farven er gul, sølvgraa, mørk sodet, med lysere Ryg. Mulen er sort med en lys Haarkrands. Naar Kalven fødes, hensættes den i Regelen i et lille Rum i en Krog af Kostalden og bindes som oftest efter nogle faa Dages Forløb. De første Dage faar den Modermælken, derefter sød Mælk i 14 Dage, skummet Mælk i 2 à 3 Uger og efter den Tid kun Hø og undtagelsesvis lidt Klid. Om Sommeren komme de paa Græs i en tidlig Alder. Opdrætningen er

i det Hele meget tarvelig, og Kalvene se som oftest magre og forsultne ud, saa man maa undres over, at der kan blive saa smukke og gode Dyr af dem. Der holdes imidlertid stærkt paa, at Opdrætningen ikke maa være for kraftig, da det antages, at Dyrenes Nøjsomhed, Størrelse og fine Bygning ellers ikke kan bibeholdes. Kvæget er som Regel paa Græs 8 à 10 Maaneder, ja, det er endog sket, at de have været paa Græs Aaret rundt; de komme ud saa snart Vejret blot er nogenlunde godt og blive paa ingen Maade forkælede. Sundhedstilstanden er god; Kalvekastning kjendes ikke og Tuberkulose er en stor Sjeldenhed; derimod kan Kalvedødeligheden til Tider være meget ondartet.

Naar undtages de tidligere omtalte Frugthaver findes der saa godt som ingen Græsmarker, der ere ældre end 2 Aar. Paa Stald fodres Kvæget med Roer, Hø og Halm, først paa Vinteren tillige med Roetop; og navnlig roses Pastinaktop for at give fed Mælk, ligesom selve Pastinakken af de ledende Mænd anbefales som et udmærket Foder. Af Kraftfoder anvendes kun undtagelsesvis lidt Klid, som gives en kort Tid efter Kælvingen. Der malkes efter Kælvingen 3 Gange, men efter kort Tids Forløb kun 2 Gange daglig. Kvæget bindes og tøjres ved en Kæde, som er anbragt om Hornene; løs Drift bruges saa godt som aldrig. I Staldene findes ingen Krybber; Kreaturerne staa bundne mod Væggen. For at give Hornene en passende Form anbringes almindelig paa disse under Fremvæksten en saakaldet Hornskrue, hvormed man kan bøje Hornene og give dem den Retning, man ønsker. Mælken behandles i Almindelighed paa gammel Vis; kun paa enkelte Ejendomme haves Lavals Kolibricentrifuge. Paa Øen findes 2 Dampmejerier; det ene ejes af 3 Landmænd, som køber Mælken og betaler den pr. 2 Liter med 35 Cent. om Sommeren og 40 Cent. om Vinteren, leveret ved Mejeriet. Skummetmælken faas tilbage for 5 Cent. pr. Liter. Det andet Mejeri ejes af et engelsk Selskab, som dog gjør daarlige

Forretninger, grundet paa at det har paataget sig at afhente Mælken hos Leverandørerne. Smørret betaltes i Oktober 1896 med Kr. 1,50—180 pr. Pd.; det sælges for en stor Del til Guernsey; hver Landbruger skal anbringe sit Mærke paa Smørret, og er derved ansvarlig for det.

Paa Jersey findes c. 12,000 Kreaturer, deraf henved 7000 Malkekøer, Resten Opdræt; fra Øen exporteres aarlig 1000—1200 Stkr. Kreaturer, næsten udelukkende Kælvekvier. Køer kunne kun undtagelsesvis faas til Købs og da til høje Priser. Gode Kælvekvier koste nu £ 12—18 pr. Stk.; Præmiedyr koste alt muligt derover; Tyrene ere snarere billigere end dyrere. For 8—10 Aar siden vare Priserne betydelig højere, da Amerika gjorde store Indkjøb; der blev den Gang betalt indtil £ 1000 for en Kvie. Paa Øen opfedes intet Kvæg; den faar sin Kjødforsyning fra England, hvorfra der ugentlig over Southampton kommer c. 30 Stkr. Slagtekvæg; disse nedslægtes paa Havnen, da der eksisterer et meget gammelt Forbud mod Indførsel af Levekvæg. Prisen paa Kjød er fra 60—80 Øre pr. Pd.

Ved Dyrskuerne sker Bedømmelsen efter et mindst 40 Aar gammelt Pointeringsystem med 33—36 Poster, som i Aarenes Løb ikke er undergaaet anden Forandring, end at man tidligere beregnede 1 Point for hver Post, medens man nu til de samme Poster tilsammen anvender 100 Points. Ved Skuerne skulle Tyrene være ledsagede af deres Mødre, og disse bedømmes sammen med Tyren; deres Points tælles sammen, og opnaa de ikke mindst 150 Points, kan Tyren ikke præmieres. Ved Dyrskuets findes ogsaa Præmier for Smørkøer, og deraf fremgaar det, at det sædvanlige Forbrug af Mælk ti 1 Pd. Smør ligger mellem 14 og 20 Pd. Den bedste Ko ved Skuet Maj 1895, 12 Aar gammel, gav 170 Dage efter Kælvingen daglig 46 Pd. Mælk, hvoraf kjærnedes $3\frac{1}{4}$ Pd. Smør, og forbrugtes altsaa c. 14 Pd. Mælk til 1 Pd. Smør. Samme Ejer havde udstillet en 8 Aars Ko, som 94 Dage efter Kælvingen gav $44\frac{1}{2}$ Pd. Mælk,

hvoraf kjærnedes 3 Pd. Smør, altsaa et Forbrug af c. 15 Pd. Mælk.

Til Gaardbogaard indførtes i Oktober 1896 direkte fra Jersey 80 Kvier, 1 Ko og 3 Tyre; denne Besætnings gjennemsnitlige Forbrug har hidtil været 18 Pd. Mælk til 1 Pd. Smør.

Heste- og Svineavlen er uden Interesse.

Med Hensyn til Klimatforholdene paa Jersey i Forhold til Danmark, henvises til de vedføjede Tabeller, som for største Delen velvilligt ere mig meddelte af »Meteorologisk Institut« i Kjøbenhavn. Da der for en Del Observationer ikke kan faas Oplysninger fra Jersey, er Oplysninger fra Guernsey benyttet.

Tabeller vedr. nogle Landbrugsforhold paa Øen Jersey.
Regnfordeling i % af Regnmængden pr. Maaned.
Aarlig Regnmængde (Guernsey) c. 1020 mm. Danmark 614 mm.

	Dec.	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.
Regnfordeling i % af den aarlige Regnmængde pr. Maaned	10	10	7	7	6	8	6	7	7	9	12	11
Danmark	7	7	7	5	5	6	8	10	11	13	12	10
Kjøbenh. 72 Aar.	7,3	7	6	6,2	6	7	9,1	10,9	11,6	9,8	10,5	8,5
												1020 mm.
												614 mm.
												562,2 mm.

Temperaturforhold.

	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Gjensn. Aar	Antal Aar
Middeltemp.														
for Jersey	5,8	6,3	7,3	10,2	12,1	15,2	17,0	17,1	15,6	12,4	8,6	6,7	11,2	(17)
— Danmark	÷ 0,1	0,0	1,2	5,7	10,2	14,	16,1	15,7	12,8	8,0	3,7	0,8	7,4	(20 à 30)
— Kjøbenhavn	÷ 0,6	÷ 0,4	1,0	5,6	10,3	15,0	16,6	15,9	12,8	8,1	3,5	0,5	7,4	(33)

Guernsey: Absolute Extremes for Arene 1881—1892
(after Meteorological Record).

Aar	Januar		Februar		Marts		April		Maj		Juni	
	l.	h.	l.	h.	l.	h.	l.	h.	l.	h.	l.	h.
1881	3,11	11,94	0,17	12,06	0,94	16,50	2,94	18,28	5,78	20,61	6,02	23,94
1882	0,17	12,39	0,17	12,72	2,11	15,50	3,78	17,17	6,83	19,17	7,39	20,78
1883	1,17	13,94	1,72	11,89	÷ 1,61	12,44	0,94	16,61	4,22	20,78	7,22	22,72
1884	2,17	12,28	2,17	11,50	2,78	15,78	2,78	13,83	5,72	25,22	7,39	21,33
1885	÷ 1,61	10,72	2,50	12,83	1,17	13,17	3,00	20,50	3,56	19,06	8,22	26,33
1886	÷ 1,56	11,89	÷ 0,50	8,83	÷ 0,61	17,7	1,61	19,67	5,33	21,17	8,44	20,78
1887	÷ 2,39	12,44	÷ 1,61	11,72	÷ 1,50	12,61	2,50	13,72	5,11	16,72	8,67	23,94
1888	÷ 1,28	10,39	÷ 4,33	9,94	÷ 1,17	12,44	1,28	14,94	4,33	21,61	7,94	24,50
1889	÷ 0,50	10,83	0,28	12,06	÷ 0,39	11,39	3,78	14,11	6,56	23,56	9,61	21,61
1890	1,06	11,94	1,78	10,94	÷ 2,67	16,17	1,22	17,06	7,78	22,44	8,00	20,78
1891	÷ 2,61	10,50	0,72	13,28	÷ 1,28	11,17	2,33	15,17	4,44	21,06	8,44	23,72
1892	÷ 0,72	10,22	,	,	÷ 1,94	14,83	÷ 1,06	18,06	3,67	22,72	7,11	21,33
1881—1892	÷ 2,61	13,94	÷ 4,33	13,28	÷ 2,67	17,7	÷ 1,06	20,50	3,56	25,22	6,0	26,33
Kjøbenhavn 33 Aar	÷ 23,2	9,5	÷ 25,0	10,8	÷ 18,5	16,5	÷ 6,8	22,5	÷ 3,6	29,2	÷ 0,4	32,5

Vindretning paa Jersey, udtrykt i % af Aaret, paa hvilke de forskellige Vindretninger have hersket.

(15 Aars Observationer.)

	N.	NØ.	Ø.	SØ.	S.	SV.	V.	NV.	Stille
Procent Jersey.....	4	15	5	9	11	19	19	8	10
— Danmark.....	6	9	10	12	11	18	18	12	4
— Kjøbenhavn.....	6	6	10	12	12	21	14	12	7
									20 à 30 Aar.
									15 Aar.

Solskinnets Varighed, udtrykt dels i Antal Timer virkeligt Solskin, dels i Procent af den mulige Solskinsmængde.

	Decbr.		Januar		Februar		Marts		April		Maj		Juni		Juli		August		Septbr.		Oktbr.		Novbr.		Aaret		
	T.	%	T.	%	T.	%	T.	%	T.	%	T.	%	T.	%	T.	%	T.	%	T.	%	T.	%	T.	%	T.	%	
Jersey.....	55	23	66	25	93	31	144	41	188	46	235	52	234	49	233	48	235	55	175	47	121	38	65	24	1864	42	1881—90
Kjøbenh.*)..	9	4	25	11	50	17	81	23	119	29	188	39	208	40	169	34	139	31	121	32	58	19	18	7	1204	27	1887—94
Londs. City*)	4	2	11	4	25	5	57	16	109	26	164	35	163	33	157	33	147	34	95	25	58	19	20	8	1026	23	1881—90

*) Kunne strengt taget ikke sammenlignes, da Solskin i Byerne er mindre paa Grund af Kulrøg etc.; der kan antagelig regnes 10% mere Solskin udenfor Byerne.